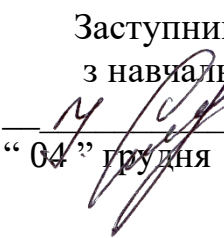

**Первомайський медичний фаховий коледж
Миколаївської обласної ради**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник директора
з навчальної роботи**

 Інна СІМЧИШИНА
“04” грудня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	Охорона здоров'я
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма	<u>Лікувальна справа</u>
Освітньо-професійний ступінь	<u>фаховий молодший бакалавр</u>

м. Первомайськ

Робоча програма переддипломної практики для здобувачів фахової передвищої освіти в галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 223 Медсестринство, освітньо-професійна програма Лікувальна справа

РОЗРОБЛЕНА

робочою (проектною) групою Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради в складі:

Труньової Тетяни Василівни – завідувач навчально-виробничої практики

Павлик Олени Андріївни - голова робочої групи, спеціаліст вищої категорії, голова циклової комісії основ медсестринства та терапевтичних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради.

Рачинської Ірини Миколаївни - член робочої групи, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії педіатричних та акушерсько-гінекологічних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради.

Москаль Наталі Валеріївни- член робочої групи, спеціаліст вищої категорії, голова циклової комісії хірургічних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради.

Рецензії - відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Чекрижова Олега Володимировича – директор КНП «Первомайська центральна міська багатoproфільна лікарня».

Готки Віктора Володимировича – директор філії «Районний медичний центр» КНП ПЦМБЛ.

Блоховитої Олени Вікторівни – заступник медичного директора з медсестринства КНП «Первомайська центральна міська багатoproфільна лікарня».

Ухвалено
на спільному засіданні робочих груп забезпечення
ОПП Сестринська справа, Лікувальна справа,
Акушерська справа

Протокол від 27.11.2025 №1

ВСТУП

Робоча програма складена відповідно до стандарту фахової передвищої освіти затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.11.2021 р. № 1202 «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»», введеного в дію з 2021/2022 навчального року. URL: (посилання на розміщення стандарту на офіційному вебсайті МОН) та Типового положення про організацію практичного процесу в закладах фахової передвищої освіти, затвердженого наказом Міністерством освіти і науки України від 02 травня 2023 року № 510 та Положенням про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти в Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради, затвердженого наказом директора від 01.09.2023 № 286-н.

В сучасних реаліях реформування медичної галузі вкрай важливою є підготовка кваліфікованих медичних працівників відповідного рівня та профілю, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, що вільно володіють сучасними методиками обстеження та оцінювання стану здоров'я людини, здатних до ефективної праці за спеціальністю на рівні світових стандартів.

Переддипломна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми, один із етапів навчання для здобувачів освіти Спеціальності 223 Медсестринство освітньо-професійної програми Лікувальна справа.

Програма є частиною освітньо-професійної програми підготовки молодшого бакалавра в рамках професійної спеціалізації і розрахована на 270 годин (9 кредитів), з яких робота у відділеннях – 180 годин, самостійна робота студентів – 90 годин. Проведення переддипломної практики регламентується навчальним планом, програмою практики, діючими наказами Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони здоров'я України, Положенням про проведення переддипломної практики. Під час проходження практики 90 год від загального обсягу часу виділяється на самостійну роботу, яка включає удосконалення практичних навичок, роботу в бібліотеці, оформлення в письмовому вигляді медсестринської документації для здійснення медсестринського процесу та санітарно-освітню роботу.

Переддипломна практика проводиться на базах стаціонарів терапевтичного хірургічного, педіатричного та акушерсько-гінекологічного профілів та центрів первинної медико-санітарної допомоги закладів охорони здоров'я, затверджених наказом Управління охорони здоров'я Миколаївської обласної державної адміністрації.

1. Опис переддипломної практики

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Нормативна
	Спеціальність 223 Медсестринство	
Загальна кількість годин - 270		
3 них: Робота на базах практики -180 год Самостійна робота - 90 год	Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки - 4 рік навчання VIII (БЗСО)
		Вид контролю: Поточний та підсумковий Форма підсумкового контролю: залік

2. Мета та завдання практичної підготовки

Метою переддипломної практики є:

Забезпечити професійно-практичну підготовку здобувача освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», здатного до виконання всіх видів діяльності та втручань, передбачених кваліфікаційними характеристиками фахівців галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 223 Медсестринство ОПП Лікувальна справа шляхом формування загальних, спеціальних та додаткових спеціальних компетентностей, необхідних для вирішення типових задач діяльності фахівця на відповідній посаді, включаючи здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в галузі охорони здоров'я або у процесі навчання.

Завдання :

У результаті проходження виробничої та переддипломної практик здобувач повинен володіти **компетентностями та мати результати навчання:**

Загальні компетентності:

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем.

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні компетентності:

СК 1 Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК 2 Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.

СК 3 Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.

СК 4 Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК 5 Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.

СК 6 Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК 7 Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК 8 Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності.

СК 9 Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК 10 Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК 11 Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

СК 13 Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

СК 14 Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

СК 15 Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунопрофілактику, включаючи її популяризацію.

Результати навчання:

- РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.
- РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.
- РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.
- РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно- правовими документами.
- РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.
- РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.
- РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .
- РН 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.
- РН10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.
- РН11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
- РН12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .
- РН13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.
- РН14. Здійснювати заходи щодо збереження репродуктивного здоров'я населення з метою покращення демографічної ситуації.
- РН 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.
- РН 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.
- РН 17. Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.
- РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.
- РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Програма практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 223 Медсестринство», ОПП Лікувальна справа

№ з/п	Практика	Кількість тижнів	Кількість кредитів	Кількість годин			Вид Контролю
				Загальна	На базах практики	Самостійна робота	
1.	Переддипломна практика	6	9	270	180	90	ЗАЛІК

4. СТРУКТУРА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

№ з/п	Відділення	Дні	Години	
			Робота у відділенні (кількість годин)	Самостійна робота на кожному робочому місці в ЛПЗ
1.	Терапевтичне відділення	6	36	18
	Кабінет сімейного лікаря (терапевта)	2	12	6
2.	Хірургічне відділення	5	30	16
	Поліклініка (кабінет хірурга)	2	12	6
3.	Педіатричне відділення	5	30	16
	Кабінет сімейного лікаря (педіатра)	2	12	6
4.	Гінекологічне відділення	3	18	10
5.	Кабінет акушер-гінеколога	2	12	6
6.	Відділення екстерної медичної допомоги	3	18	6
	Разом	30	180	90
	Усього		270 год	

Відділення терапевтичного профілю

Здобувачі повинні знати:

- посадові обов'язки фельдшера, чинні накази та інструкції, які регламентують роботу відділень терапевтичного профілю;
- класифікацію, етіологію, патогенез, симптоматику захворювань, принципи лікування та догляду;
- методи інструментального обстеження хворих і правила техніки безпеки під час роботи з апаратурою;
- невідкладну медичну допомогу при загрозливих станах;
- принципи профілактики захворювань;
- основи медичної етики і деонтології.

Здобувачі повинні вміти:

- проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження хворого, визначати стан, призначати лікування, заповнювати відповідну медичну документацію;
- володіти маніпуляційною технікою та самостійно виконувати обов'язкові практичні навички.

Кабінет сімейного лікаря (кабінет терапевта)

1. Робота на терапевтичній дільниці

Здобувачі освіти під контролем лікаря приймають хворих, оцінюють їхній стан, встановлюють діагноз, направляють на обстеження, призначають лікування, виписують рецепти, заповнюють документацію під контролем лікаря; беруть мазки із зівка та носа, направляють їх у лабораторію, разом з дільничним терапевтом обслуговують виклики лікаря; здійснюють диспансерне спостереження; ознайомлюються з роботою кабінету інфекційних захворювань (режим роботи, обладнання, документація, правила диспансерного обліку реконвалесцентів); беруть участь у проведенні протиепідемічних заходів в осередку інфекції.

2. Робота в кабінеті функціональної діагностики

Здобувачі спостерігають за проведенням інструментальних обстежень пацієнта лікарем та беруть у них участь; під контролем медичної сестри реєструють електрокардіограми; самостійно закріплюють навички роботи в процедурному кабінеті, реєстратурі.

ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX ПPAКТИЧНИX HABИЧOK B KABИHETI CИMEЙHOГO ЛІKAPЯ (KABИHET TEPАПEBTА)

1. Peєcтpaція зBepнeнь в жypнaлі.
2. Запoвнeння пacпopтнoї чacтини мeдичнoї кapтки aмбyлaтopнoгo xвopoгo.
3. Bипиcyвaння нaпpaвлeнь y лaбopaтopію.
4. Bипиcyвaння нaпpaвлeнь нa oбcтeжeння.
5. Bипиcyвaння peцeптiв, вимoги в aптeкy.
6. Пiдгoтoвкa мaніпyляційнoгo кaбiнeтy дo poбoти.
7. Пpoвeдeння cтepилізації мeдичнoгo iнcтpyмeнтapію.
8. Bикoнaння пiдшкіpних, внyтpішньoм'язoвих, внyтpішньoвeнних iн'єкцій.
9. Пpoвeдeння cкapифікаційнoї дiагнocтичнoї пpoби нa iндивiдyaльнy чyтливiсть opгaнізмy дo aнтибiотикa.
10. Пpoвeдeння фpaкційнoгo i дyoдeнaльнoгo зoндyвaнь.
11. Bимірювaння тeмпepaтypи тiлa тa її гpaфічний зaпис.
12. Пpoвeдeння cyб'єктивнoгo тa oб'єктивнoгo oбcтeжeння пaцієнтa.
13. Bизнaчeння cтaнy пaцієнтa, вcтaнoвлeння дiагнoзy.
14. Bизнaчeння чacтoти, глyбини, ритмy дихaння, oцiнкa отримaних дaних.
15. Дocлiджeння apepiaльнoгo пyльcy, йoгo xapaктepиcтикa, peєcтpaція.
16. Bимірювaння apepiaльнoгo тискy, йoгo oцiнкa, peєcтpaція.
17. Peєcтpaція eлeктpoкapдіoгpaм.
18. Пpoвeдeння пaтpoнaжy пaцієнтiв, дoгляд зa тязькoxвopими.
19. Beдeння дoкyмeнтaції кaбiнeтy iнфeкційних зaxвopювaнь.
20. Пpoвeдeння пpoтиeпiдeмічних зaxoдiв в ocepeдкy iнфeкцій.
21. Пpoвeдeння пpoфiлaктичних щeплeнь.

РОБОТА В СТАЦІОНАРІ

На весь період практики у відділенні за кожним здобувачем освіти закріплюється палата з пацієнтами (3-4 чол.). Здобувачі щоденно спостерігають за станом і динамікою симптомів у пацієнтів, проводять обстеження (перкусію, аускультацию, пальпацію, вимірювання АТ, підрахунок частоти серцевих скорочень, дихання), ведуть історію хвороби одного пацієнта.

1. Робота в маніпуляційному кабінеті

Здобувачі освіти виконують роботу маніпуляційної медсестри, проводять парентеральне введення ліків; готують інструментарій для плевральної пункції, асистують під час її проведення; проводять передстерилізаційне очищення виробів медичного призначення, надають невідкладну допомогу у разі коматозних станів, непритомності, нападу стенокардії, ниркової та печінкової коліки, нападу бронхіальної астми, інших невідкладних станів.

2. Робота на медсестринському посту

Здобувачі освіти заповнюють журнал реєстрації пацієнтів, що поступають, температурні листки, пишуть направлення на лабораторні дослідження, організують інструментальні та рентгенологічні обстеження пацієнтів, консультації спеціалістів; готують пацієнтів до обстеження, беруть участь у лікарських обходах, виконують призначення лікаря; транспортують пацієнтів на різні обстеження, здійснюють догляд за ними, проводять бесіди з пацієнтами.

3. Робота разом із старшою медсестрою

Здобувачі освіти виписують вимоги в аптеку, одержують ліки в аптеці і розкладають їх за місцем зберігання; виписують порційні вимоги на кухню, складають зведення добового руху пацієнтів, беруть участь в оформленні документації, ознайомлюються з інструктивними листами, чинними наказами МОЗ України про санітарно-епідемічний режим відділень.

4. Робота в процедурному кабінеті і кабінеті функціональної діагностики

Здобувачі освіти проводять реєстрацію електрокардіограм, беруть участь у проведенні ендоскопічних та ультразвукових досліджень, проводять зондування шлунка та дуоденальне зондування, відправляють отриманий матеріал у лабораторію.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ТЕРАПЕВТИЧНОМУ СТАЦІОНАРІ

1. Проведення суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнта.
2. Визначення стану пацієнта, встановлення діагнозу.
3. Вимірювання температури тіла, оцінка отриманих даних, реєстрація.
4. Визначення частоти, глибини, ритму дихання, оцінка отриманих результатів.
5. Дослідження артеріального пульсу, оцінка отриманих результатів.
6. Вимірювання артеріального тиску, його оцінка та реєстрація.
7. Встановлення медичних банок, гірчичників, компресів.
8. Проведення дуоденального зондування.
9. Встановлення очисної клізми.
10. Підготовка маніпуляційного кабінету до роботи.
11. Проведення стерилізації медичного інструментарію.
12. Проведення скарифікаційної діагностичної проби на індивідуальну чутливість до антибіотика.
13. Проведення підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних ін'єкцій.
14. Заповнення системи інфузійним розчином і проведення внутрішньовенних вливань.
15. Надання невідкладної медичної допомоги при загрозливих станах.
16. Констатація смерті, правила поводження з трупом.
17. Виписування рецептів, вимог в аптеку.
18. Подавання грілки, міхура з льодом.
19. Збирання сечі для дослідження (загального, проба за Зимницьким, Нечипоренком).
20. Збирання калу на різні дослідження (аналіз калу на яйця глистів, приховану кров).
21. Узяття крові для біохімічних досліджень.

Рекомендації:

необхідність суворого виконання студентами прийнятих на базі практики правил охорони праці і протипожежної безпеки з обов'язковим проходженням ними інструктажів (вступного і на кожному конкретному місці праці).

ВІДДІЛЕННЯ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Здобувачі повинні знати:

- посадові обов'язки фельдшера, чинні накази та інструкції, які регламентують роботу відділень хірургічного профілю;
- класифікацію, етіологію, патогенез, симптоматику хірургічних захворювань і ушкоджень, принципи надання долікарської допомоги, лікування і догляду за хворими;
- правила накладання та застосування пов'язок;
- правила проведення гемотрансфузій;
- основні групи хірургічного інструментарію та їх застосування;
- основи медичної етики і деонтології.

Здобувачі повинні вміти:

- проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження хворого та постраждалого, визначати тяжкість стану, надавати допомогу, призначати лікування, заповнювати відповідну медичну документацію;
- володіти маніпуляційною технікою та самостійно виконувати практичні навички за програмою.
- надавати першу допомогу при невідкладних станах.

РОБОТА У КОНСУЛЬТАТИВНІЙ ПОЛІКЛІНІЦІ (КАБІНЕТ ХІРУРГА)

1. Робота в хірургічному кабінеті

Здобувачі освіти під контролем лікаря приймають хворих, збирають анамнез, обстежують хворого, оцінюють його стан, встановлюють діагноз, заповнюють амбулаторну карту, проводять профілактику правцю, виписують рецепти, готують інструментарій для амбулаторних операцій, знімають шви, виконують призначення лікаря, готують хворих і документацію до госпіталізації.

2. Робота в травматологічному кабінеті

Здобувачі освіти допомагають лікарю під час обстеження хворих, беруть участь у підготовці до рентгенологічного обстеження, транспортують хворих в Ро-кабінет, у відділення. Виготовляють, накладають, знімають гіпсові пов'язки, беруть участь у складанні наборів інструментів, виготовляють перев'язний матеріал, асистують під час амбулаторних операцій, оформляють відповідну документацію.

3. Робота в онкологічному кабінеті

Здобувачі освіти допомагають лікарю під час обстеження хворих, виконують призначення лікаря, готують інструментарій та перев'язний матеріал до стерилізації, проводять спостереження за диспансерною групою хворих, беруть участь в обслуговуванні хворих удома (перев'язки, обробка пролежнів, катетеризація сечового міхура).

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В КАБІНЕТІ ХІРУРГА

1. Суб'єктивне та об'єктивне обстеження хворого.
2. Заповнення амбулаторних карт.
3. Оцінювання результатів спеціальних обстежень.
4. Виготовлення перев'язного матеріалу (марлеві кульки, серветки, турунди).
5. Оброблення рук сучасними способами. Проведення прискореної обробки рук.
6. Оброблення операційного поля.
7. Перев'язування ран.
8. Накладання та зняття швів.
9. Підготовка медичних інструментів до первинної хірургічної обробки ран.
10. Передстерилізаційне оброблення хірургічних інструментів, контроль якості.
11. Асистування під час амбулаторних операцій.
12. Проведення профілактики правцю.
13. Накладання пов'язок.
14. Підготовка документації і хворого до госпіталізації в хірургічне відділення.
15. Надання невідкладної медичної допомоги при невідкладних станах.
16. Невідкладна медична допомога при артеріальній та венозній кровотечах.
17. Пальцеве притискання артерій.

1. РОБОТА ХІРУРГІЧНОМУ СТАЦІОНАРІ

1. Робота в палатах

За кожним здобувачем освіти закріплена палата хворих (3-4 чол.) для курації. Здобувачі щоденно оглядають хворих, оцінюють загальний стан, вимірюють температуру тіла, артеріальний тиск, оцінюють локальний статус. На одного хворого ведеться історія хвороби.

2. Робота на посту медсестри

Здобувачі освіти приймають і передають чергування, транспортують хворих у відділення, готують хворих до проведення спеціальних обстежень (ендоскопічних, рентгенологічних, УЗД, лабораторних) та беруть в них участь, готують пацієнтів до планових та ургентних операцій, здійснюють догляд за післяопераційними хворими, проводять туалет шкіри та слизових оболонок, проводять катетеризацію сечового міхура, беруть участь у проведенні непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень, виконують лікарські призначення, готують хворих до виписування і виписують їх, ведуть документацію, визначають групу крові різними способами, визначають резус-фактор, придатність крові та її компонентів для переливання, проводять проби на сумісність крові донора і реципієнта, беруть участь у переливанні крові, її компонентів та кровозамінників.

3. Робота в перев'язувальній

Здобувачі освіти проводять стерилізацію інструментів в сухожаровій шафі, обробляють руки, накривають перев'язувальний стіл, накладають пов'язки всіх видів, прибирають і готують перев'язувальну до роботи.

4. Робота в операційній

Здобувачі освіти допомагають готувати операційну залу до операції, накривати стерильні столи. Проводять стерилізацію інструментарію, прибирають в операційній, обробляють руки, складають набори інструментів для лапаротомії, ампутації кінцівки, трепанації черепа, трахеостомії, операції на кістках. Складають набори інструментів для пункції підключичної вени та для венесекції, проводять штучне дихання і непрямий масаж серця. Допомагають анестезисту під час роботи в операційній.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ХІРУРГІЧНОМУ СТАЦІОНАРІ

1. Транспортування і перекладання хворих з переломами кісток таза, стегнової кістки, ребра, хребта.
2. Виготовлення перев'язного матеріалу (марлевих кульок, серветок, турунд).
3. Передстерилізаційна обробка хірургічного інструментарію.
4. Контроль якості передстерилізаційної обробки.
5. Передстерилізаційна обробка і стерилізація тазів для обробки рук.
6. Стерилізація і зберігання щіток.
7. Обробка рук сучасними та класичними методами.
8. Допомога операційній сестрі і хірургу при надяганні стерильного одягу.
9. Підготовка стерильного стола в перев'язувальній та операційній до роботи.
10. Проведення місцевої анестезії.
11. Підготовка і обробка операційного поля.
12. Складання наборів медичних інструментів для: венесекції, первинної хірургічної обробки ран, лапароцентезу, апендектомії, лапаротомії, трепанації черепа, трахеостомії, ампутації кінцівки, скелетного витягнення.
13. Підготовка ліжка для післяопераційного хворого.
14. Визначення групи крові та резус-фактора.
15. Проведення проб на сумісність крові донора та реципієнта.
16. Підготовка та обробка операційного поля.
17. Допомога при проведенні премедикації.
18. Допомога при підготовці анестезіологічного столика до анестезії.
19. Участь у накладанні швів.
20. Зняття швів.
21. Накладання м'яких пов'язок: клейових, клейово-пластирних, бинтових, косинкових; твердих пов'язок: шин Крамера, Дітерікса; виготовлення гіпсових бинтів, накладання і зняття гіпсових пов'язок, підготовка шини Беллера до застосування.
22. Проведення непрямого масажу серця.
23. Проведення штучної вентиляції легень (рот-у-рот, рот-у-ніс).
24. Виведення нижньої щелепи при западанні язика.
25. Оформлення карти стаціонарного хворого.

ВІДДІЛЕННЯ ПЕДІАТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Здобувачі повинні знати:

- посадові обов'язки фельдшера, накази та інструкції, які регламентують роботу дитячої поліклініки;
- фізичний і психомоторний розвиток дітей. Визначення маси тіла і зросту;
- класифікацію, етіологію, патогенез, симптоматику захворювань, методику обстеження, принципи лікування і догляду;
- правила вигодовування дітей першого року життя і старшого віку;
- принципи профілактики захворювань. Календар профілактичних щеплень.

Здобувачі повинні вміти:

- під контролем лікаря здійснювати прийом здорових і хворих дітей;
- за даними обстеження оцінювати стан дитини, її психомоторний розвиток;
- оцінювати фізичний розвиток дітей;
- давати рекомендації щодо вигодовування, догляду і профілактики захворювань.

РОБОТА В КАБІНЕТІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ (кабінет педіатра)

Здобувачі освіти під контролем дільничного педіатра здійснюють прийом дітей, самостійно проводять огляд дітей, антропометрію, збирають анамнез, обстежують, оцінюють стан дитини, фізичний та психомоторний розвиток; дають рекомендації щодо вигодовування, профілактики рахіту, гіпотрофії, діатезу, анемії та інфекційних захворювань; проводять допологовий патронаж, первинний патронаж новонароджених, патронаж дітей першого року життя, відвідування хворих дітей, дають відповідні рекомендації.

У кабінеті профілактичних щеплень студенти проводять пробу Манту, профілактичні щеплення, оформлюють відповідну документацію, складають плани профілактичних щеплень і звіти, запрошують дітей на щеплення.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В КАБІНЕТІ ПЕДІАТРА

1. Проведення прийому здорових і хворих дітей.
2. Проведення оцінки стану, встановлення діагнозу.
3. Збирання анамнезу.
4. Проведення загального огляду.
5. Проведення антропометрії.
6. Проведення оцінки фізичного та психомоторного розвитку дитини.
7. Проведення визначення добової та разової кількості їжі дітям першого року життя.
8. Проведення підрахунку частоти дихання та пульсу, визначення їх характеру.
9. Проведення вимірювання артеріального тиску та його реєстрація.
10. Призначення і розрахунок доз ергокальциферолу з метою профілактики та лікування рахіту.
11. Проведення патронажу допологового, новонароджених і дітей грудного віку, хворих дітей.
12. Вдягання новонароджених.
13. Проведення туалету пупкової ранки.
14. Проведення ранкового туалету дитини грудного віку.
15. Проведення профілактичних щеплень, складання плану та звітів.
16. Проведення проби Манту, реєстрація та оцінка.
17. Узяття мазків з носа та зіва на мікрофлору.
18. Узяття калу для копрологічного та бактеріологічного досліджень, на яйця гельмінтів.
19. Узяття зіскрібка на ентеробіоз.
20. Збирання сечі для загального аналізу, за Нечипоренком.
21. Вимірювання температури тіла.
22. Проведення контрольного зважування.
23. Збирання крові на біохімічне дослідження.
24. Розведення антибіотиків і розрахунок дози.
25. Проведення ін'єкцій: підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних.
26. Виписування направлень, довідок, рецептів (на молочну кухню, пільгових).
27. Підготовка статистичних звітів роботи на дільниці.
28. Заповнення документації патронажної медичної сестри (ф.№112-о, 63-о, 30-о, 26-о).

2. РОБОТА В ПЕДІАТРИЧНОМУ СТАЦІОНАРІ

Робочі місця здобувачів освіти: пост медичної сестри соматичних і спеціалізованих відділень, маніпуляційна, процедурний кабінет та кабінет функціональної діагностики.

Самостійна робота здобувачів на кожному робочому місці здійснюється під контролем досвідчених медсестер.

Здобувачі освіти проводять огляд дітей, оцінюють їх фізичний і нервово-психічний розвиток, визначають тяжкість захворювання та обсяг заходів з догляду за хворими; беруть участь у наданні долікарської допомоги при невідкладних станах; здійснюють догляд за дітьми різних вікових груп; засвоюють специфіку роботи на різних ділянках (пост медсестри, маніпуляційна, процедурний кабінет); готують хворих до різних обстежень і допомагають лікарю при їх проведенні; виконують призначення лікаря; проводять санітарно-освітню роботу серед батьків та дітей.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ПЕДІАТРИЧНОМУ СТАЦІОНАРІ

1. Проведення прийому здорових і хворих дітей.
2. Проведення оцінки стану, встановлення діагнозу.
3. Збирання анамнезу.
4. Проведення загального огляду.
5. Проведення антропометрії.
6. Проведення оцінки фізичного та психомоторного розвитку дитини.
7. Визначення добової та разової кількості їжі дітям першого року життя.
8. Проведення підрахунку частоти дихання та пульсу, визначення їх характеру.
9. Проведення вимірювання артеріального тиску та його реєстрація.
10. Призначення і розрахунок доз ергокальциферолу з метою профілактики та лікування рахіту.
11. Одягання новонароджених.
12. Проведення туалету пупкової ранки.
13. Проведення ранкового туалету дитини грудного віку.
14. Узяття мазків з носа та зіва на мікрофлору.
15. Узяття калу для копрологічного та бактеріологічного досліджень, на яйця гельмінтів.
16. Узяття зіскрібка на ентеробіоз.
17. Відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів.
18. Проведення ШВЛ і закритого масажу серця.
19. Вимірювання температури тіла.
20. Проведення контрольного зважування.
21. Застосування міхура з льодом і грілки.
22. Проведення догляду за кувезом.

23. Проведення інгаляцій киснем та лікарськими препаратами.
24. Проведення промивання шлунка.
25. Поставлення лікувальної та очисної клізм.
26. Узяття крові на біохімічне дослідження.
27. Розведення антибіотиків і розрахунок дози.
28. Проведення ін'єкцій: підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних.
29. Проведення гігієнічної та лікувальної ванн.
30. Підготовка сумішей для годування та годування дітей з ложки, через зонд.
31. Закапування крапель у ніс, вуха, очі.
32. Накладання зігрівального компресу на вуха, грудну клітку.
33. Накладання гірчичників, проведення гірчичних обгортань.
34. Уведення газовідвідної трубки.
35. Збирання сечі для загального аналізу, за Нечипоренком, Зимницьким, на вміст цукру.
36. Розкладання та видача лікарських засобів.

ВІДДІЛЕННЯ АКУШЕРСЬКО-ГІНЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Здобувачі повинні знати:

- організацію акушерсько-гінекологічної допомоги населенню, чинні накази та інструкції, які регламентують роботу відділень акушерсько-гінекологічного профілю;
- перебіг фізіологічної та патологічної вагітності, методи профілактики ускладнень вагітності, методику обстеження і догляду за вагітними, критерії показань до госпіталізації і транспортування вагітних;
- класифікацію, етіологію, патогенез, симптоматику захворювань. Принципи лікування;
- організацію проведення профілактичних оглядів вагітних;
- групи ризику гінекологічних хворих з онкологічною патологією;
- методи обстеження хворих гінекологічного профілю;
- принципи профілактики захворювань.

Здобувачі повинні вміти:

- проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження вагітної і хворої жінки, оцінювати їх стан;
- володіти маніпуляційною технікою та виконувати обов'язкові практичні навички;
- надавати невідкладну медичну долікарську допомогу

РОБОТА В ГІНЕКОЛОГІЧНОМУ ВІДДІЛЕННІ

Робочі місця здобувачів освіти: медсестринський пост гінекологічного відділення, маніпуляційний та процедурний кабінети гінекологічного відділення.

Здобувачі освіти вивчають режим роботи відділення, посадові обов'язки на кожному робочому місці.

Готують маніпуляційний, процедурний кабінети, та малу операційну до роботи.

Здобувачі оглядають з лікарем хворих гінекологічного профілю, беруть участь у проведенні:

- обстеження (здійснюють підготовку хворої жінки до взяття піхвових мазків): місцевих методів лікування хворих гінекологічного профілю (виконують спринцювання, піхвові ванночки, тампони з мазями);
- асистують при проведенні гінекологічних маніпуляцій та малих операцій.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ГІНЕКОЛОГІЧНОМУ ВІДДІЛЕННІ

1. Збирання загального та гінекологічного анамнезу.
2. Узяття мазків на бактеріоскопічне та цитологічне дослідження.
3. Проведення огляду та пальпації грудних залоз.
4. Проведення піхвових ванночок, спринцювань, уведення тампонів із мазями, уведення в піхву порошкоподібних лікарських засобів.
5. Підготовка медичних інструментів для взяття матеріалу на біопсію та оформлення направлення на гістологічне дослідження.
6. Скласти набір медичних інструментів для діагностичного вишкрібання та зондування порожнини матки.
7. Скласти набір медичних інструментів для пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви.

2. РОБОТА В ЖІНОЧІЙ КОНСУЛЬТАЦІЇ

У зв'язку з відсутністю в структурі деяких ЛПЗ жіночої консультації здобувачам освіти рекомендовано відпрацювати в кабінетах гінеколога при ПМСД.

Робочі місця здобувачів освіти: на прийомі з лікарем, у маніпуляційній, процедурному кабінеті. Здобувачі допомагають лікарю під час прийому, здійснюють прийом вагітних і хворих жінок, обстежують вагітних, збирають анамнез, вимірюють артеріальний тиск, визначають масу тіла, зріст, зовнішні розміри таза, висоту стояння дна матки, обвід живота, проводять пальпацію плода, оформляють “Індивідуальну карту вагітної та породіллі” і “Обмінну карту вагітної”, оформляють направлення вагітної на обстеження. Визначають терміни вагітності, допологової відпустки та пологів, виявляють фактори ризику та визначають групи ризику вагітних, оформляють направлення в стаціонар, беруть участь у проведенні занять з психопрофілактичної підготовки вагітних до пологів, проводять бесіди з вагітними.

Здобувачі освіти оглядають з лікарем хворих гінекологічного профілю, беруть участь у проведенні обстеження, визначають диспансерну групу гінекологічних хворих, оформляють медичні карти диспансерного хворого, виписують рецепти, проводять профілактичний огляд жінок, огляд шкіри та слизових оболонок, огляд грудних залоз, беруть участь у проведенні піхвового дослідження і взятті мазків для цитологічного дослідження, оформляють “Журнал онкопрофоглядів”.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В КАБІНЕТІ ГІНЕКОЛОГА

1. Оформлення документації (ф. № 111-о, ф. № 113-о, ф. № 025-о, ф. № 025-2-о, ф. № 30-о).
2. Оформлення направлень на аналізи.
3. Вимірювання зовнішніх розмірів таза.
4. Вимірювання висоти стояння дна матки та обводу живота.
5. Проведення зовнішнього акушерського обстеження.
6. Проведення аускультації серцебиття плода.
7. Огляд шийки матки та піхви за допомогою піхвових дзеркал.
8. Техніка бімануального дослідження.
9. Узяття мазків з піхви на бактеріоскопічне (ступінь чистоти), гормональне та цитологічне дослідження, оформлення направлень у лабораторію.
10. Узяття вмісту піхви для бактеріологічного дослідження.
11. Визначення термінів вагітності, допологової відпустки та пологів.
12. Визначення групи ризику вагітних.
13. Проведення огляду та пальпації грудних залоз.
14. Проведення бесід на теми психопрофілактичної підготовки вагітних до пологів.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКСТЕРНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Здобувачі повинні знати:

- посадові обов'язки фельдшера відділення екстерної медичної допомоги, чинні накази та інструкції, які регламентують роботу;
- посиндромну діагностику захворювань і ускладнень, методику обстеження, експрес — діагностику, обсяг долікарської допомоги при невідкладних станах, ушкодженнях;
- права й обов'язки фельдшера на місцях нещасних випадків згідно з чинним законодавством.

Здобувачі повинні вміти:

- діагностувати гострі раптові захворювання, загрозливі стани, визначати вид екстреної допомоги;
- надати повний обсяг невідкладної долікарської допомоги при термінальних станах, гострих травмах, ушкодженнях;
- транспортувати і госпіталізувати хворих, потерпілих;
- володіти маніпуляційною технікою та самостійно виконувати обов'язкові практичні навички.

Робота у відділенні екстерної медичної допомоги проводиться під контролем чергових лікарів, середнього медичного персоналу.

Здобувачі освіти беруть участь у наданні невідкладної допомоги при невідкладних станах та нещасних випадках, транспортують і госпіталізують хворих, констатують смерть, транспортують трупи в морг, заповнюють облікову і звітну документацію.

Здобувачі освіти поглиблюють знання з тактики фельдшера щодо надання допомоги дітям із синдромом утрудненого дихання, при кровотечах та болю в животі.

Майбутній фельдшер має бути максимально наближений до умов надання акушерської допомоги жінкам під час пологів за межами стаціонару, знати особливості ведення таких пологів, знати акушерську патологію, засоби зупинення кровотечі зі статевих органів різної етіології. За час проходження практики студент вдосконалює знання фельдшера при наданні термінової допомоги жінкам з позаматковою вагітністю.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У ВІДДІЛЕННІ ЕКСТЕРНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

1. Суб'єктивне і об'єктивне обстеження хворих.
2. Визначення стану, встановлення діагнозу.
3. Визначення виду невідкладної допомоги.
4. Надання екстреної допомоги при невідкладних станах.
5. Транспортування хворих, поранених та потерпілих.
6. Запис електрокардіограми.
7. Промивання шлунка.
8. Парентеральне введення ліків.
9. Виписування медикаментів та перев'язного матеріалу.
10. Переливання кровозамінників.
11. Зупинення кровотечі.
12. Накладання транспортних шин.
13. Накладання пов'язок.
14. Проведення місцевого знеболення при переломі.
15. Оброблення ран, накладання швів на рану.
16. Вправляння вивихів пальців і нижньої щелепи.
17. Проведення передньої та задньої тампонади носа при кровотечі.
18. Видалення сторонніх тіл кон'юнктиви.
19. Асистування при венесекції.
20. Проведення серцево-легеневої реанімаціїю
21. Користування апаратами АН-8, КІ-3 та ін., заміна балонів.
22. Оформлення документації.

5. Методи навчання

Студенти ОПП Лікувальна справа проходять переддипломну практику на базах закладів охорони здоров'я міста і області під керівництвом безпосередніх керівників та методичного керівника. Практична підготовка студентів забезпечується методичними матеріалами (щоденники практики, інструкції, алгоритми виконання практичних навичок, тестові завдання, ситуаційні задачі), наочними засобами навчання для кожного циклу практики (презентації, відеопрезентації), інформаційним ресурсом циклової комісії, структурованими алгоритмами контролю знань та вмінь.

Самостійна робота під час проходження практики забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеопрезентації), інформаційним ресурсом комісії, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль проводиться після проходження практики у формі заліку, який проводиться після повного виконання програми практики.

6. Методи контролю:

- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- звітним документом є щоденник практики, який містить текстовий і цифровий звіти про виконання програми практики;
- залік.

7. Критерії оцінювання

Оцінювання практичної підготовки здобувачів освіти складається з оцінки:

- 1) керівника від бази практики;
- 2) безпосереднього керівника практики від закладу освіти.

Поточне оцінювання практики

Оцінювання поточної успішності безпосереднім керівником практики від закладу охорони здоров'я проводиться щоденно за 4-ох бальною системою.

Таблиця 1

Критерії оцінювання поточних навчальних досягнень, знань та вмінь здобувачів

Оцінка	Критерії
5 (відмінно)	Виставляється у випадку, коли здобувач правильно та у повному обсязі виконує практичні завдання різного ступеню
4 (добре)	Виставляється у випадку, коли здобувач правильно та у повному виконує практичні завдання різного ступеню складності, але може допустити деякі неточності, відчуючи складності лише у найважчих випадках.
3 (задовільно)	Виставляється здобувачу, який виконує практичні завдання, відчуючи складності у простих випадках, допускаючи некритичні помилки.
2 (незадовільно)	Виставляється здобувач за умови, коли він виконує практичні завдання, допускаючи критичні помилки, не виконує практичні завдання.

Оцінка вноситься в щоденник кожного здобувача та засвідчується підписом безпосереднього керівника практики від закладу охорони здоров'я.

Таблиця 2

Звіт про відвідування та оцінювання практики

№ п/п	Дата	Відділення	Час початку практики	Час закінчення практики	Оцінка	Підпис безпосереднього керівника ЛПЗ
1.						
2.						
3.						
n						
Загальна оцінка: _____					Підпис загального керівника практики	

Загальний керівник від закладу охорони здоров'я після закінчення практики виводить одну середньоарифметичну оцінку

(**Оцінка** =сума балів/ n, де n- кількість днів практики)

2)Підсумковий контроль із переддипломної практики проводиться з наступних дисциплін:

- Внутрішня медицина
- Хірургія з основами онкології
- Педіатрія
- Акушерство та гінекологія
- Гінекологія, репродуктивне здоров'я та планування сім'ї

3) Оцінювання підсумкової успішності проводиться безпосередніми керівниками практики від закладу освіти (від 2 до 5 наведених критеріїв у табл.3)

Таблиця 3

Критерії підсумкового оцінювання навчальних досягнень, знань та вмінь здобувачів

Оцінка	Критерії
5 (відмінно)	Виставляється у випадку, коли здобувач своєчасно і правильно оформив звіт та щоденник практики, у правильній послідовності та у повному обсязі виконував практичні завдання різного ступеню, визначав показання та протипоказання до маніпуляцій, демонстрував навички спілкування з пацієнтом та догляд за пацієнтом після виконання маніпуляції.
4 (добре)	Виставляється у випадку, коли здобувач у правильній послідовності та у повному обсязі виконує практичні завдання різного ступеню складності, але може допустити деякі неточності, відчуваючи складності лише у найважчих випадках, які не впливають на кінцевий результат та стан пацієнта
3 (задовільно)	Виставляється здобувачу, який виконує практичні завдання, в яких порушено послідовність виконання практичної навички, але кінцевої мети досягнуто, допущенні помилки не завдають шкоди здоров'ю пацієнта
2 (незадовільно)	Виставляється здобувачу за умови, коли при виконанні послідовність навички порушено, бажаного результату не досягнуто, допущенні помилки, які можуть негативно вплинути на стан і здоров'я пацієнта чи призвести до виникнення ускладнення хвороби.

Завідувач навчально-виробничої практики під час складання підсумкового заліку практики виводить одну середньоарифметичну оцінку, враховуючи результат проходження практики в закладі охорони здоров'я. Перевага надається оцінці бази практики.

(**Оцінка** =сума балів/ n, де сума балів – оцінка загального керівника практики від закладу охорони здоров'я + оцінка викладача клінічної / n-кількість оцінок)

Оцінка вноситься в щоденник кожного студента та засвідчується підписом завідувача навчально-виробничої практики коледжу

8.ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

8.1.Перелік питань до заліку з переддипломної практики з розділу «Внутрішня медицина».

1. Загальний аналіз крові, основні показники. Діагностичне значення в клініці внутрішніх хвороб.
2. Дослідження сечі (загальний аналіз, за методами Зимницького, Нечипоренка), основні показники, діагностичне значення. Дослідження мокротиння, калу, шлункового та дуоденального вмісту.
3. Електрокардіографія як метод діагностики захворювань серцево-судинної системи. Методика реєстрації електрокардіограми.
4. Інструментальні методи обстеження пацієнтів. Діагностичне значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового методів обстежень.
5. Бронхіт (гострий і хронічний). Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
6. Пневмонія, сучасна класифікація: етіологія, патогенез, клінічні симптоми, перебіг, ускладнення, особливості догляду за пацієнтами.
7. Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез, класифікація. Клінічна картина нападу бронхіальної астми, лікування, догляд за пацієнтами.
8. Діагностика бронхіальної астми. Профілактика захворювання.
9. Туберкульоз легень. Етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики туберкульозу, характеристика клінічних форм туберкульозу легень, лікування, специфічна профілактика.
10. Сухий плеврит. Етіологія, основні клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
11. Ексудативний плеврит. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
12. Бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, ускладнення. Діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
13. Рак легень. Чинники, які сприяють розвитку раку легень, клінічна картина залежно від локалізації пухлин. Методи діагностики та лікування хвороби, особливості догляду за пацієнтами.
14. Ревматична хвороба. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми, прогноз, діагностика, лікування, профілактика захворювання та його загострень.
15. Гіпертензивна хвороба та симптоматична артеріальна гіпертензія. Етіологія і патогенез, класифікація, основні клінічні симптоми, діагностика захворювання, принципи лікування.

16. Гіпертензивний криз, класифікація, клінічні симптоми, невідкладна медична допомога.
17. ІХС. Стенокардія, клінічна класифікація, характеристика нападу стенокардії, надання невідкладної допомоги при нападі стенокардії.
18. Інфаркт міокарда. Варіанти перебігу. Ускладнення інфаркту міокарда.
19. Інфаркт міокарда. Клінічні форми. Невідкладна медична допомога, транспортування пацієнта.
20. Гостра лівошлуночкова недостатність. Причини, клінічні симптоми, принципи невідкладної медичної допомоги.
21. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок). Причини, клінічні ознаки, надання невідкладної допомоги.
22. Аритмії.
23. Хронічна серцева недостатність. Клінічна класифікація, основні клінічні симптоми залежно від стадії, лікування, догляд за пацієнтами.
24. Гострий гастрит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
25. Хронічний гастрит. Етіологія, класифікація, клінічні симптоми. Діагностика, лікування, диспансеризація.
26. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Методи діагностики. Лікування, диспансеризація.
27. Виразкова хвороба. Ускладнення: клінічні ознаки шлункової кровотечі, перфорації шлунка, надання невідкладної медичної допомоги.
28. Рак шлунка. Передракові захворювання. Клінічні ознаки. Методи діагностики та лікування. Особливості догляду за пацієнтами.
29. Хронічний гепатит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація, основні клінічні ознаки, діагностика, лікування.
30. Цироз печінки. Етіологія, основні клінічні ознаки, діагностика, лікування, профілактика.
31. Хронічний холецистит. Клінічна картина, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
32. Жовчнокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми печінкової коліки. Діагностика, невідкладна допомога.
33. Хронічний панкреатит. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Лабораторна діагностика, лікування, профілактика.
34. Гострий гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Лікування, догляд за пацієнтами, прогноз, диспансеризація.
35. Хронічний гломерулонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Клінічні ознаки, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
36. Гострий та хронічний пієлонефрит. Етіологія, патогенез, основні клінічні симптоми, діагностика, лікування, профілактика.

37. Хронічна ниркова недостатність. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки, діагностика, лікування, профілактика.
38. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез. Основні клінічні ознаки ниркової кольки, надання невідкладної допомоги.
39. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, клінічні симптоми, діагностика, лікування, догляд за пацієнтами.
40. Гіпотиреоз. Етіологія, клінічні симптоми. Лікування, догляд за пацієнтами, профілактика.
41. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, основні клінічні ознаки захворювання, діагностика, лікування, профілактика захворювання та його ускладнень.
42. Основні причини розвитку гіпо- й гіперглікемічної коми. Клінічні ознаки. Невідкладна медична допомога.
43. Залізодефіцитна анемія. Етіологія, клінічні ознаки, діагностика, лікування.
44. В12-дефіцитна анемія. Етіологія, клінічні ознаки, діагностика, лікування.
45. Гострий лейкоз. Причини, клінічні ознаки, перебіг, прогноз, ускладнення. Лікування, догляд за пацієнтами.
46. Ревматоїдний артрит. Етіологія, клінічний перебіг, діагностика. Лікування, догляд за пацієнтами.
47. Гострі алергійні захворювання. Причини. Клінічні ознаки кропив'янки і набряку Квінке. Невідкладна медична допомога.
48. Анафілактичний шок. Причини, клінічні ознаки, невідкладна допомога, догляд за пацієнтами.
49. Сироваткова хвороба. Причини, клінічні ознаки, перебіг, прогноз, лікування, профілактика.
50. Основні види невідкладної допомоги в разі гострих інтоксикацій.
51. Охорона праці при роботі з електроприладами.
52. Профілактика професійних захворювань.

8.2.Перелік питань до заліку з переддипломної практики з розділу «Хірургія».

1. Оброблення рук методом С-4.
2. Оброблення рук за методом Спасокукоцького-Кочергіна.
3. Оброблення рук стериліумом та іншими сучасними препаратами.
4. Надягання стерильного халата та рукавичок.
5. Надягання стерильного халата та рукавичок на хірурга.
6. Зупинення артеріальної кровотечі з верхньої третини плеча.
7. Зупинення артеріальної кровотечі з нижньої третини плеча.
8. Здійснення пальцевого притискання плечової артерії.
9. Накладання джгута-закрутки.
10. Проведення місцевої анестезії за О.В. Вишневським.
11. Проведення провідникової анестезії за Лукашевичем—Оберстом.
12. Накладення пов'язок “лицарська рукавичка”.
13. Накладення пов'язок “рукавичка”.
14. Накладення пов'язок Дезо.
15. Накладення колосоподібної пов'язки на плечовий суглоб.
16. Накладення пов'язки “чепець”.
17. Накладення пов'язки “шапка Гіппократа”.
18. Накладення пов'язки “вуздечка”.
19. Накладення пов'язки на очі.
20. Накладення косинкової пов'язки в разі ушкоджень різної локалізації.
21. Визначення групи крові за допомогою стандартних сироваток.
22. Визначення групи крові за допомогою цоліклональних реагентів.
23. Визначення резус-належності експрес-методом.
24. Проведення проби на індивідуальну сумісність.
25. Проведення проби на резус-сумісність.
26. Визначення придатності крові та її компонентів до переливання.
27. Підготування набору інструментів для венесекції.
28. Підготування набору інструментів для первинної хірургічної обробки рани.
29. Підготування набору інструментів для трепанації черепа.
30. Підготування набору інструментів для операції на кінцівках.
31. Підготування набору інструментів для скелетного витягання.
32. Підготування набору інструментів для розтину гнояка.
33. Підготування набору інструментів для ампутації кінцівок.
34. Підготування набору інструментів для трахеостомії.
35. Накладання вузлових швів.
36. Зняття вузлових швів.
37. Перев'язування асептичної рани.
38. Перев'язування рани з анаеробною інфекцією.

39. Перев'язування рани в стадії гідратації.
40. Перев'язування рани в стадії дегідратації.
41. Надання медичної допомоги в разі відкритого пневмотораксу.
42. Надання медичної допомоги в разі перелому ключиці без зміщення відламків.
43. Надання медичної допомоги в разі перелому діафіза правого плеча.
44. Надання медичної допомоги у випадку перелому кісток передпліччя в середній третині.
45. Накладення гіпсової пов'язки в разі перелому кісток передпліччя в типовому місці.
46. Надання медичної допомоги в разі перелому стегна.
47. Надання медичної допомоги в разі перелому кісток гомілки.
48. Надання медичної допомоги в разі розтягнення зв'язок суглобів.
49. Надання медичної допомоги в разі опіку кисті.
50. Надання медичної допомоги в разі перелому кісток таза.
51. Здійснення суб'єктивного та об'єктивного обстеження хворого.
52. Проведення профілактики правцю у щепленого та нещепленого пацієнта.
53. Виготовлення перев'язувального матеріалу (марлева кулька, серветка, турунда).
54. Здійснення передстерилізаційного оброблення хірургічного інструментарію.
55. Проведення премедикації хворому.
56. Проведення реанімаційних заходів на муляжі.
57. "Гострий живіт". Етіологія. Основні клінічні ознаки, допомога.
58. Гостра крововтрата. Критерії оцінки, клінічні ознаки, допомога.
59. Відмороження. Клінічна картина, допомога.
60. Опіки. Визначення площі опікової поверхні, надання невідкладної допомоги.

8.3.Перелік питань до заліку з переддипломної практики з розділу «Педіатрія».

1. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженого. Характеристика та ознаки.
2. Фізіологічні стани новонароджених.
3. Характеристика та ознаки недоношеного новонародженого.
4. Функціональні особливості органів і систем недоношеного новонародженого. Вигодовування та зігрівання.
5. Фізичний розвиток дитини.
6. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи. Нервово-психічний розвиток дитини.
7. Характеристика грудного вигодовування. Переваги грудного вигодовування. Види й терміни введення підгодовування.
8. Характеристика змішаного вигодовування. Протипоказання й утруднення при грудному вигодовуванні.
9. Характеристика штучного вигодовування. Молочні суміші. Гіпогалактія та її профілактика.
10. Харчування дітей віком понад 1 рік. Контроль за харчуванням у дитячому дошкільному закладі.
11. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри. Захворювання шкіри в новонародженого.
12. Хвороби пупка. Лікування. Догляд.
13. Асфіксія новонароджених. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
14. Пологові травми. Внутрішньочерепна пологова травма. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
15. Гіповітамінози. Рахіт. Етіологія. Клінічна картина.
16. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи. Профілактика і лікування хворих на рахіт.
17. Гіпокальціємічний синдром. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
18. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
19. Аномалії конституції. Ексудативно-катаральний діатез. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
20. Анатомо-фізіологічні особливості ротової порожнини. Стоматит. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
21. Аскаридоз. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
22. Ентеробіоз. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
23. Трихоцефальоз. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.

24. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт. Етіологія. Клінічна картина. Невідкладна медична допомога.
25. Фолікулярна ангіна. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
26. Гострий бронхіт. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
27. Анатомо-фізіологічні особливості легень. Гостра пневмонія в дітей раннього віку. Етіологія, Клінічна картина, лікування вогнищевої пневмонії. Догляд.
28. Особливості перебігу пневмонії у новонароджених і недоношених новонароджених. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд.
29. Бронхіальна астма. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Диспансерний нагляд.
30. Анатомо-фізіологічні особливості органів кровообігу. Природжені вади серця, судин. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
31. Ревматизм. Характеристика. Етіологія. Класифікація. Лікування. Догляд. Профілактика.
32. Геморагічний васкуліт. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
33. Тромбоцитопенічна пурпура. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
34. Гемофілія. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
35. Анатомо-фізіологічні особливості сечових органів. Гострий пієлонефрит. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
36. Гострий гломерулонефрит. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика.
37. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Цукровий діабет. Етіологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
38. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень.
39. ГРВІ. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Догляд.
40. Туберкульоз. Характеристика. Віраж. Специфічна профілактика.
41. Рання туберкульозна інтоксикація. Клінічна картина. Лікування. Неспецифічна профілактика туберкульозу.
42. Первинний туберкульозний комплекс. Туберкульоз внутрішньогрудних лімфовузлів. Клінічна картина. Туберкулінодіагностика.
43. Дифтерія. Характеристика. Дифтерія мигдаликів. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Заходи в осередку інфекції.

44. Дифтерія гортані. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Заходи в осередку інфекції.
45. Кашлюк. Характеристика. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Догляд. Заходи в осередку інфекції.
46. Кір. Характеристика. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
47. Краснуха. Характеристика. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика.
48. Скарлатина. Характеристика. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
49. Вітряна віспа. Характеристика. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
50. Епідемічний паротит. Характеристика. Епідеміологія.
51. Менінгококова інфекція. Характеристика. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
52. Кишкові інфекції у дітей. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Заходи в осередку інфекції.
53. СНІД. Етіологія. Клінічна картина. Епідеміологія. Лікування. Профілактика.
54. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
55. Гіпертермічний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
56. Судомний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
57. Колапс. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
58. Анафілактичний шок. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
59. Гіперглікемічна кома. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
60. Гіпоглікемічна кома. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
61. Носова кровотеча. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
62. Проведення антропометрії.
63. Проведення визначення добової та разової кількості їжі дітям першого року життя.
64. Проведення підрахунку частоти дихання та пульсу, визначення їх характеру.
65. Проведення вимірювання артеріального тиску та його реєстрація.

66. Призначення і розрахунок доз ергокальциферолу з метою профілактики та лікування рахіту.
67. Одягання новонароджених.
68. Проведення туалету пупкової ранки.
69. Проведення ранкового туалету дитини грудного віку.
70. Проведення профілактичних щеплень.
71. Проведення проби Манту, реєстрація та оцінка.
72. Узяття мазків з носа та зіву на мікрофлору.
73. Узяття калу для копрологічного та бактеріологічного досліджень, на яйця гельмінтів.
74. Узяття зіскрібка на ентеробіоз.
75. Збирання сечі для загального аналізу, за Нечипоренком.
76. Вимірювання температури тіла.
77. Проведення контрольного зважування.
78. Узяття крові на біохімічне дослідження.
79. Розведення антибіотиків і розрахунок дози.
80. Проведення ін'єкцій: підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних.
81. Проведення відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів.
82. Проведення ШВЛ і закритого масажу серця.
83. Застосування міхура з льодом і грілки.
84. Проведення догляду за кувезом.
85. Проведення інгаляцій киснем та лікарськими препаратами.
86. Проведення промивання шлунка.
87. Поставлення лікувальної та очисної клізми.
88. Закапування крапель у ніс, вуха, очі.
89. Накладання зігрівального компресу на вухо, грудну клітку.
90. Накладання гірчичників, проведення гірчичних обгортань.
91. Уведення газовідвідної трубки.

8.4.Перелік питань до заліку з переддипломної практики з розділу «Акушерство і гінекологія».

1. Особливості та значення анамнезу в гінекології, методика збирання анамнезу.
2. Методика і значення гінекологічного дослідження. Додаткові методи дослідження в гінекології (інструментальні).
3. Неправильні положення матки: причини, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
4. Порушення менструального циклу (за типом дисфункційних маткових кровотеч): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
Порушення менструального циклу (за типом аменореї): етіологія, клінічні прояви, діагностика, профілактика.
5. Запальні хвороби жіночих статевих органів специфічної та неспецифічної етіології: Клінічна картина, діагностика, лікування.
6. Пухлини. Характеристика злоякісних та доброякісних пухлин.
Онкологічна служба в Україні. Доброякісні пухлини матки та яєчників: клінічна картина, діагностика, принципи лікування.
7. Злоякісні пухлини жіночих статевих органів: стадії поширення, клінічна картина, діагностика, значення біопсії, принципи комбінованого лікування.
8. Позаматкова вагітність: причини, клінічна картина, діагностика, лікування, невідкладна медична допомога.
9. Апоплексія яєчників, перекрут ніжки кісти та кістома яєчника: клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
10. Хірургічне лікування в гінекології: підготовка хворих до операції, догляд за післяопераційними хворими.
11. Будова таза. Розміри таза та їх вимірювання. Діагностика вагітності в ранні та пізні терміни.
12. Гестози вагітних: поняття, класифікація.
13. Невиношування вагітності: причини мимовільного аборту, клінічні стадії, тактика. Передчасні пологи: особливості ведення.
14. Кровотечі в другій половині вагітності.
15. Вузький таз: поняття, класифікація, діагностика, особливості ведення пологів. Клінічна оцінка таза під час пологів.
16. Тазове передлежання плода: класифікація, ускладнення в пологах, особливості ведення вагітності та пологів.
17. Багатоплідна вагітність: діагностика, ускладнення, ведення пологів.
18. Септичні післяпологові захворювання: класифікація, причини, діагностика, клінічні прояви, профілактика.
19. Розрив матки: класифікація, причини, клінічна картина загрозливого розриву матки та розриву, який стався. Тактика фельдшера.

9.Рекомендована література

Основна:

1. Бондаренко А.Д. Навчально-методичний посібник із терапії. — К.: Б. в., 2003.
2. Єпішина А.В. Внутрішні хвороби. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.
3. Нейко Є.М., Боцюрко В.І. Внутрішні хвороби. — К.: Здоров'я, 2000.
4. Середюк Н.М. Внутрішня медицина. — К.: Медицина, 2006.
5. Швед М.І., Пасечко Н.В. Терапія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.
6. Кіт О.М., Ковальчук О.Л. Хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2004.
7. Кондратенко П.Г. Хірургія. — К.: Медицина, 2009.
8. Оскретов В.І. Загально-хірургічні навички. — Н. Новгород: НГМА, 2002.
9. Черенько Н.П., Ваврик Ж.М. Загальна хірургія. — К.: Здоров'я, 2000.
10. Белебезьєва Г.І. Інтенсивна терапія в педіатрії. — К.: Медицина, 2008.
11. Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підручник. — Вінниця — К.: Б.в., 2002. — 719 с.
12. Курдюмова Н.О., Поліщук Т.Г. Практикум з педіатрії в модулях. — К.: Медицина, 2011.
13. Поцюрко Р.І. Невідкладні стани в педіатрії: навч. посіб. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.
14. Тарасюк В.С., Адрієвський І.Ю. Педіатрія в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008.
15. Ткаченко Д.А., Поцюрко Р.І. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики. — К.: Медицина, 2009.

Допоміжна:

1. Кузьмін В.Д. Довідник домашнього лікаря. — М.: Астрель, 2000.
2. Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. — Вінниця, 2011.
3. Шідловський В.О., Захариш М.П. Факультетська хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.
4. Гнатюк О.І. Клінічна гематологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 160 с.
5. Гнатюк О.І., Попов В.П. Кардіологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 180 с.
6. Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях. — К.: Медицина, 2009. — 166 с.
7. Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підручник. — Вінниця — К.: Б.в., 2002. — 719 с.
8. Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2007.